

- چهارشنبه ۶ دی‌ماه ۱۴۰۲**
- سال شانزدهم ■ شماره ۲۷۵۰**

خرده مالکی، نبود و ناکارآمدی تشکل‌ها و خلأ قانونی

سیر، گردو، گوجه و گشنیز همدان مزیت‌های استان برای برنامه‌ریزی در کشت قراردادی

چالش سه‌گانه پیش روی کشت قراردادی؛

روستا بوده گفت؛ کل اراضی آبی و دیم کشاورزی

روستا بالغ بر هزار هکتار است.

دهیار روستای کرته وسج نیز با اشاره به اینکه متأسفانه درخصوص اجرای طرح کشت قراردادی ازسوی جهاد کشاورزی اطلاع‌رسانی خاصی صورت نشده، گفت: سال قبل به‌صورت اجباری در روستای ما انجام شد اما سال جاری بنده که شخصاً برای دریافت کود پاییزه مراجعه کرده بودم خودم به جهاد کشاورزی شهرستان مراجعه و قرارداد لازم را بستم اما خبری از آگاهی دادن به مردم نبود.

امید رضایی با بیان اینکه متأسفانه در حال حاضر جهاد کشاورزی هیچ‌گونه خدمات ترویجی و آموزشی ارائه نمی‌کند، اظهار کرد؛ درست برعکس اوایل انقلاب تنها کاری که انجام می‌شود دادن حواله کود و سم و یا نهایتاً ارجاع به گیاه‌پزشکی برای مبارزه با آفات است.

وی با تأکید بر عدم اطلاع‌رسانی درخصوص اجرای این طرح در استان تشریح کرد؛ بنده طی چند روز پیش خودم از طریق کانال روستا نسبت به اجرای این طرح به مردم اطلاع دادم.

وی ادامه داد: درواقع روستای کرته وسج دو روستای جدا از یکدیگر بوده که در پی زلزله سال ۴۲ به یکدیگر متصل شده‌اند اما اسناد و بنچاق اراضی آن‌ها از یکدیگر مجزا است، گفت: بر این اساس کل اراضی دو روستا بالغ بر ۴۰۰ هکتار است که بخشی از آن باغات است و بخشی به محصولات زراعی همچون گندم، جو و چغندر و نیز بخشی به سیب زمینی اختصاص یافته است.

دهیار روستای انزهری نیز با بیان اینکه از طریق نامه‌نگاری شرکت خدمات حمایتی، از اجرای طرح کشت قراردادی آگاهی یافتم و در ادامه از طریق فضای مجازی و گفت‌وگوی‌های چهره به چهره نسبت به معرفی اجرای این طرح به روستاییان اقدام کردم، افزود؛ سال‌های قبل نیز این طرح در روستا به اجرا درآمده اما استقبال آنچنانی نشد. محسن دیناروند با بیان اینکه در روستا بالغ بر ۷۰۰ هکتار زمین کشاورزی وجود دارد، افزود؛ بخش اعظمی از این اراضی زیرکشت گندم، جو و آفتاب‌گردان است و بخشی نیز به کشت گشنیز و چغندر اختصاص پیدا می‌کند.

وی با اشاره به اینکه کشت قراردادی و استقبال از آن نیازمند مشوق‌هایی است که بتواند کشاورز را برای تولید محصول در صورت اجرای درست، رعایت استانداردها در تولید محصول، کاهش ریسک بازار را دنبال می‌کند.

سپهرغرب، گروه کشاورزی – طاهره ترابی‌مهوش؛ دانش‌آموخته سیاست و توسعه کشاورزی؛ خرده مالکی، نبود و ناکارآمدی تشکل‌ها و خلأ قانونی را چالش‌های پیش روی اجرای موفق سیاست کشت قراردادی در کشور قلمداد کرد.

کشت قراردادی یکی از برنامه‌های بلندمدتی است که وزارت جهاد کشاورزی در دستور کار قرار داده و برای رونق آن مشوق‌هایی را در نظر گرفته؛ بر این اساس بیمه محصولات کشاورزی با تخفیف ۲۰ درصدی و پرداخت در زمان تحویل محصول اعمال می‌شود.

طبق تعریف سازمان جهانی غذا و کشاورزی (FAO) کشاورزی قراردادی، یک نوع سیستم تولید در کشاورزی است که مطابق توافقی بین خریدار و کشاورز انجام و در قرارداد شرایط تولید و بازاریابی محصول ذکر می‌شود.

حال آنکه بر اساس آمار سال گذشته، شرکت بازرگانی دولتی ایران در هفت استان و سازمان تعاون روستایی در ۱۰ استان دیگر در حوزه کشاورزی قراردادی فعالیت داشته است.

به طوری که به گفته معاون امور زراعت وزارت جهاد کشاورزی ۲۵۰ هزار هکتار کشت گندم، ۴۰ هزار هکتار دانه‌های روغنی و ۱۰۰ درصد چغندر قراردادی است حال آنکه برای سال زراعی آتی نیز محصولاتی همچون گندم کلزا، کلرنگ، کاملینا جزء محصولاتی هستند که در فهرست کشت قراردادی قرار گرفته و قرار است در استان‌های مختلف به اجرا درآید.

شهرستان‌های همدان نیز از این قاعده مستثنی نیستند به طوری که پیشتر این طرح را در شهرستان ملایر مورد رصد قرار دادیم.

در این شماره نیز با تعدادی از دهیاران روستاهای نهاوند و سیدمحسن سیدان، استادیار اقتصاد کشاورزی مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی استان همدان گفت‌وگویی ترتیب دادیم که در ادامه می‌خوانید، دهیار روستای لیلی‌یادگار با بیان اینکه اجرای کشت قراردادی با حضور مروجان جهاد کشاورزی در روستا اطلاع‌رسانی شده، گفت: در حال حاضر در خصوص میزان استقبال از اجرای این طرح اطلاع کافی ندارم زیرا طی چند هفته اخیر این اتفاق در روستا افتاده است.

روح‌الله چاردولی با اشاره به اینکه بیشتر توضیحات ارائه‌شده درخصوص دو محصول گندم و کلزا تا توجه به بوم و شرایط جغرافیایی

مدیریت بازار برنج به نفع مردم با افزایش ۳۰ درصدی واردات

سپهرغرب، گروه کشاورزی؛ به گفته مسئولان، با توجه به شرایط جوی و تغییر اقلیم در سنوات اخیر، اجرای عملیات آبخیزداری و آبخوانداری در کاهش خسارات سیل، خروج از بحران خشک‌سالی و ارتقای امنیت غذایی تأثیر بسزایی دارد.

با توجه به آنکه ایران در شمار ۱۰ کشور بلاجیز دنیا اعم از سیل، زلزله و خشک‌سالی به‌شمار می‌رود، اجرای عملیات آبخیزداری و آبخوانداری در کاهش خسارات سیل و حفظ پوشش گیاهی تأثیر بسزایی دارد. براساس مطالعات مرکز پژوهش‌کده خاک از دهه ۳۰ تا اوایل دهه ۹۰ بیش از هفت هزار و ۳۵۰ سیل در ایران اتفاق افتاده که بیش از هزار و ۶۰۰ مرد آن با متوسط خسارت ۴۰ میلیارد تومان در دهه ۹۰ همراه بوده است.

بنابر گفته کارشناسان آبخیزداری، طی سال‌های اخیر موضوع تغییر اقلیم و خشک‌سالی به‌ویژه به‌صورت ممتد، شرایط کشور را تحت تأثیر خود قرار داده است. از این رو برای یک سری مغاطرات محیطی فضای تغییر اقلیم به‌دنبال حفظ پوشش گیاهی هستیم تا فضا را برای حفاظت از سرزمین و آب و خاک فراهم کنیم. بنابر آمار اعلامی از حدود ۱۲۵ میلیون هکتار حوزه‌های آبخیز کشور، حدود ۳۲ تا ۳۳ میلیون هکتار، مدیریت آبخیزی انجام شده و ۹۰ میلیون هکتار آن همچنان باقی مانده است.

آبخیزداری و آبخوانداری از اولویت‌های

قانون‌گذاری در مجلس شورای اسلامی است و نمایندگان مردم در دوره‌های مختلف به طور جد پیگیر این موضوع بودند؛ چراکه با اجرای عملیات آبخیزداری می‌توان بیش از ۵۰ درصد بارش‌ها را برای مصارف کشاورزی، صنعتی و آب شرب ذخیره کرد. در همین رابطه معاون آبخیزداری سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور گفت: با توجه به شرایط اقلیمی کشور، اجرای عملیات آبخیزداری ازجمله راه‌هایی است که منجر به حفظ آب و خاک می‌شود.

حسن وحید مدیریت حوزه آب و خاک و پوشش گیاهی را از راهکارهای اجرای عملیات آبخیزداری اعلام کرد و افزود؛ با روش‌های مختلف مکانیکی، بیومکانیکی و بیولوژیکی عملیات آبخیزداری در حال انجام است و همواره بحث‌های مدیریتی در حوزه‌های آبخیز اتفاق می‌افتد. اجرای عملیات آبخیزداری در کاهش ۷۰ درصدی خسارت سیل، تقویت سفره آب‌های زیرزمینی و اثر مستقیم و غیرمستقیم معیشت بهره‌بردار اثرگذاری دارد و همواره از بحران سیل جلوگیری می‌کند.

وی با بیان اینکه هر هکتار عملیات آبخیزداری ۳٫۵ تا چهار میلیون تومان اعتبار نیاز دارد، افزود؛ اجرای عملیات آبخیزداری در ۱۰ میلیون هکتار در ۱۰ سال نیازمند ۷۳۹ همت اعتبار است.

او با بیان اینکه در شرایط کنونی بیش از ۱۴۰ میلیارد مترمکعب کسری آبخوان‌ها است، گفت:

خاطر نشان کرد؛ در کشور ما یکی از مشکلاتی که در این زمینه وجود دارد پراکندگی اراضی و یا کشاورزی خرده‌مالکی با اراضی خرد است. سیدان ادامه داد؛ بالغ بر ۸۰ تا ۸۵ درصد اراضی ما خرده مالکی است که در کشت قراردادی مشکل ایجاد می‌کند حال آنکه باید این اراضی به قطعات بزرگ بدل شده تا بتوانند نسبت به عقد قرارداد با بخش خصوصی اقدام کنند.

وی با بیان اینکه بزرگ شدن اراضی در رسیدن به استانداردهای تولیدی که یکی از اهداف کشت قراردادی است همخوانی دارد، تصریح کرد؛ لازم است کشاورزی از حالت سنتی خارج شده و حالت تجاری پیدا کند تا بتواند با بخش خصوصی قرارداد کشت را با کیفیت و حجم مناسب محصل ببندد حال آنکه متأسفانه هنوز این زیرساخت‌ها فراهم نیست و هرکدام از کشاورزان خرده‌مالک ما مقدار محدودی محصول تولید می‌کنند که یقیناً امکان برای او فراهم نیست که تحرک خاصی در بخش کشاورزی ایجاد کند.

وی با اشاره به اینکه دومین مانع پیش رو این است که در کشاوری کشور ما فعالان و بهره‌برداران محصولات مختلف، تشکل و اتحادیه لازم را نداشته و یا اینکه این اتحادیه و تشکل‌ها کارایی و فعالیت لازم را ندارند، افزود؛ در بسیاری از موارد کشاورزان یک محصول در نبود اتحادیه و تشکل به‌صورت یکپارچه عمل نمی‌کنند تا بتوانند در قراردادی که با بخش خصوصی برای کشت قراردادی می‌بندند تعادلی را بین تعهدات خریدار و فروشنده محصول برقرار کنند تا در پی وجود اجحاف سیستم ارباب و رعیتی پیش از انقلاب را دوباره تجربه نشود.

این کارشناس حوزه کشاورزی، ادامه داد؛ علاوه بر این قبل از اجرای طرح و سیاست کشت قراردادی می‌بایست قوانینی در مجلس شورای اسلامی برای اجرای درست کشت قراردادی تدوین شود.

سیدان با بیان اینکه در حال حاضر در بسیاری

کشورها وزارتخانه‌ای که این مقوله (کشت

قراردادی) را دنبال می‌کند سازمان‌هایی را ایجاد

کرده‌اند که این قراردادها را به درستی تنظیم

کند، افزود؛ اگر قرارداد به‌درستی تنظیم نشود به

اهدف درنظر گرفته‌شده نخواهند رسید.

وی با اشاره به اینکه لازم است سازمانی بر قراردادها منعقدشده در اجرای این سیاست بین کشاورزان و بخش خصوصی نظارت کند، ابراز کرد؛ کشاورزی ما بیشتر حالت دولتی دارد

اجرای عملیات آبخیزداری راهی برای خروج از خشک‌سالی

اجرای عملیات آبخیزداری در هر هکتار ۹ تن فرسایش خاک، چهار تن رسوب، ۱۲۰ کیلو در هکتار تولید علوفه، کاهش ۷۰ درصدی خسارت سیل و ۵۰۰ تا هزار متر مکعب کاهش تبخیر آب را به همراه دارد. با اجرای عملیات آبخیزداری در ۹۰ میلیون هکتار، سالانه ۵۱ میلیارد متر مکعب آب استحصال خواهد شد، همچنین ۶۳۰ میلیون تن کاهش فرسایش و ۶۷ میلیون تن تولید علوفه در کشور را به همراه دارد.

معاون آبخیزداری سازمان جنگل‌ها با بیان اینکه ۲۸ درصد کشور در معرض سیلاب‌های شدید است، افزود؛ ۶۰۰ شهر و ۸۶۵۰ روستا در معرض سیلاب است، همچنین ۴۱۰ دشت کشور با بیلان منفی روبرو است.

طی ۱۰ سال اخیر بیش از ۱۶۰۰ سیل در مناطق مختلف اتفاق افتاده که خسارت هر سیل به طور متوسط ۴۰ میلیارد تومان برآورد شده است، درحالی‌که با اجرای عملیات آبخیزداری و آبخوانداری خسارت‌های سیل بیش از ۷۰ درصد کاهش می‌یابد.

* عملیات آبخیزداری در ۴۰ میلیون هکتار از

نقاط بحرانی باید اجرا شود

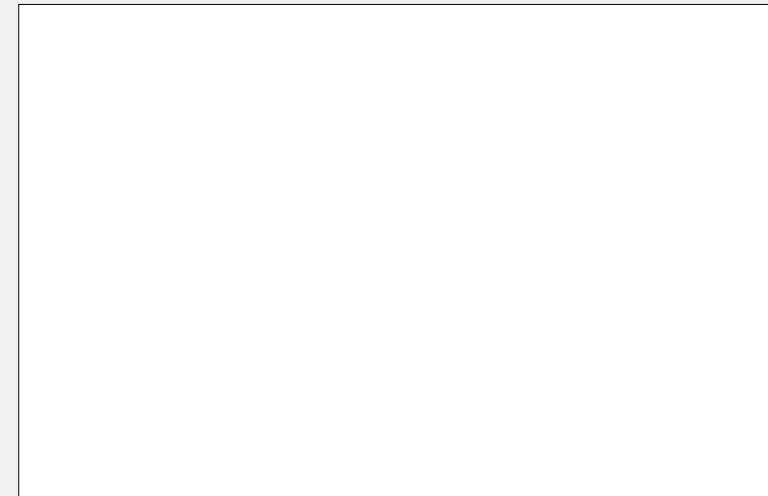
مدیرکل دفتر آبخیزداری و حفاظت خاک

سازمان جنگل‌ها گفت؛ در سنوات اخیر به طور پی

در پی، کشور تحت تأثیر خشک‌سالی هواشناسی

و اقلیمی قرار دارد که همواره این موضوع اثر

هدررفت سالانه حدود ۳۵ درصد از محصولات کشاورزی

نورانی ادامه داد؛ ممنوعیت‌های گاه و بیگاه صادرات و اتخاذ سیاست‌های تعرفه‌ای

که قیمت فروش از نرخ تمام‌شده تولید کمتر است.

پس موضوع نظارت و اجرا را در بسیاری از سیاستگذاری‌ها خود دولت بر عهده گرفته؟ به‌نظر می‌رسد می‌خواهند از این شرایط کمی عقب‌نشینی کرده و بخشی از کار را به بخش دولتی بسپارند.

وی با اشاره به اینکه در فرایند اصلی این تنوع کشت‌ها لازم است بخش خصوصی به‌عنوان خریدار وارد شود زیرا کارآمدی بیشتری در این راستا دارد، گفت؛ در خصوص نوع محصول نیز باید این را در نظر بگیریم که در همدان کدام محصول می‌تواند بخش خصوصی را به جلب کند؟ یعنی مزیت‌های استان در کدام محصول است؟

این کارشناس کشاورزی افزود؛ بنابراین به‌نظر می‌رسد در شهرستان‌های همدان برای محصولاتی همچون گوجه، گردو، سیر و گشنیز این مزیت برای ورود بخش خصوصی در امر کشت قراردادی فراهم است اما مسئله این است که همچنان ما در پیش‌نیازهای عنوان‌شده برای اجرای سیاست کشت قراردادی که پیشتر عنوان شد با مشکل مواجهیم.

مع‌الوصف با توجه به آنچه گفته شد بارها شاهد آن بودیم که در کشت محصولات مختلف در همدان یک سال محصول روی دست کشاورزی می‌ماند و سال دیگر انقدر کم کشت و عرضه می‌شود که قیمت آن در بازار جهش پیدا می‌کند؛ حال آنکه مسئولان، کشت قراردادی را در بستر ارائه الگوی کشت راهکار این نوع مشکلات می‌دانند؛ اما کارشناسان بر این باورند که با توجه به اینکه در حال حاضر ۸۵ درصد کشاورزی کشور خرده‌مالکی و تک‌محصول است، اجرای کشت قراردادی بدون توجه به این واقعیت حاکم بر بخش کشاورزی کشور، موفقیت‌آمیز نخواهد بود.

به تغییر بهتر چنانکه در گفت‌وگو با این کارشناس حوزه کشاورزی مطرح شد هر چند کشت قراردادی می‌تواند برای کشاورزی کشور که اکنون به شکل سنتی اداره می‌شود، به نتایج مثبتی همراه باشد، اما این نتایج مثبت برای تمام کشاورزان نخواهد بود، به‌ویژه کشاورزان خرد و تک‌محصول، مگر اینکه برای تجمیع کشاورزان خرد تدبیری اندیشه شود.

به عبارت دیگر، در صورت عدم تجمیع کشاورزان خرد، کشاورزی قراردادی نه‌تنها برای آن‌ها دغدغه معیشت را حل نخواهد کرد، بلکه به اقتصادشان آسیب بیشتری می‌رساند.

خود را بر منابع آبی می‌گذارد، با وجود بودجه نسبتاً اندک آبخیزداری و آبخوانداری که برای سال جاری لحاظ شده، اقدامات مؤثری در سطح کشور پیش‌بینی کرده‌ایم که با افزایش بودجه در حوزه بحرانی و اولویت‌دار، اجرای طرح‌ها شتاب بیشتری به خود خواهد گرفت. اجرای پروژه‌های آبخیزداری و آبخوانداری در مساحت بیش از ۳۰ تا ۴۰ میلیون هکتار در نقاط حساس و بحرانی باید اجرا شود. حمیدرضا نوری گفت: در کشور حدود ۹۰ میلیون هکتار عرصه‌های آبخیزداری وجود دارد که نیازمند برنامه‌ریزی و مدیریت هستند. از این مقدار مطالعه حدود ۱۹ میلیون هکتار انجام شده و می‌توان برای آن‌ها برنامه‌ریزی جهت اقدامات آبخیزداری انجام شود و عرصه‌های باقی‌مانده که حدود ۷۰ میلیون هکتار هستند نیز به مطالعه تفصیلی اجرایی نیاز دارند. با توجه به موضوع تغییر الگوی کشت در مدیریت جامع حوزه‌های آبخیز تلاش می‌کنیم در بحث امنیت غذایی به تغییر کاربری اراضی و سیاست‌های بهره‌وری آب و زمین در توسعه باغات توجه کنیم.

با توجه به اقلیم خشک و نیمه‌خشک کشور ما، حفظ و مهار آب‌های نزولی و نفوذپذیری آن به اعماق زمین یک اولویت مهم در کشور محسوب می‌شود؛ از این رو اجرای عملیات آبخیزداری و آبخوانداری بر کاهش خسارت سیل و به تأخیر انداختن تغییر اقلیم تأثیر بسزایی دارد.

موجب شده تا تِجار خارجی از دیگر کشورها خرید کنند که براین اساس صادرات پایداری نخواهیم داشت.

به گفته وی، اتخاذ سیاست و تصمیم‌گیری در حوزه تولید و صادرات با مشورت تشکل‌ها باید انجام شود که متأسفانه مسئولان وزارت جهاد به این موضوع توجهی ندارند.

رئیس اتحادیه ملی محصولات کشاورزی با بیان اینکه سالانه بخش اعظم محصولات تولیدی هدر می‌رود، افزود؛ بنابر اعلام آخرین آمار فاو، سالانه ۳۰ تا ۳۵ درصد محصولات تولیدی در بخش کشاورزی به هدر می‌رود که این میزان غذای ۹ میلیون نفر است که اگر بتوانیم حداقل ۱۰ درصد از میزان ضایعات کم کنیم، جهش چشمگیری در صادرات خواهیم داشت.

نورانی گفت؛ با رفع موانع صادراتی، ظرفیت صادرات محصولات کشاورزی تا ۱۰ میلیارد دلار وجود دارد.